

požrtvovalnost. Slovencem, ki na novo pristopijo v kolo hrvatskih Matičarjev, dojde darom še 11. knjiga, namreč „Hrvatsko-slovenski slovník“.

Slovenci, vpišite se v „Matico Hrvatsko“ namesto, da kupujete mnogo dražje nemške knjige in časopise. Iz knjig „Matice Hrvatske“ se navzameta slovanskega mišljenja, se nadivite blagoglasnemu hrvaškemu jeziku, najbližjemu bratu naše mile slovenščine.

„Matica Hrvatska“ izdaje poleg navedenih društvenih knjig še „Hrvatske narodne pjesme“, katerih so dosedaj izšli trije zvezki. Prihodnje leto izide četrti. Nanje se je treba posebe naročiti. Vsak zvezek velja 1 for. 50 kr.

Kdor se želi vpisati v „Matico Hrvatsko“, naj svoj letni donesek 3 for. pošlje ali naravnost v Zagreb gosp. Ivanu Kostrenčiču ali pa naj ga izroči bližnjemu Matičnemu poverjeniku. Na Kranjskem so tile poverjeniki „Matice Hrvatske“: v Ilirski Bistrici g. posestnik Ivan Valenčič, v Kranju g. učitelj Fran Gärtner, v Postojni g. dr. Janko Ponebšek, v Novem mestu g. lekarnar Šime pl. Sladovič, v Smartinu pri Litiji g. beneficijar Ivan Trpin, v Ljubljani g. župnik Ivan Vrhovnik ali njegov pooblaščenec g. Ivan Bonač.

Dosedanji in novi člani „Matice Hrvatske“ naj blagovole čim preje poslati letnino za 1899.

Nove fotografije. G. J. Kotar, fotograf v Ljubljani, Emonska cesta štev. 10, je fotografoval r. Andreja Praprotnika rojstno hišo in njegov rojstni kraj Podbrezje. Obe sliki sta jako lepi. Kdor si želi nabaviti ta lepi spomin na r. našega prvoboritelja, naj se obrne na fotografa g. J. Kotarja, ki prodaja slike po 1 glđ. Na rojstni hiši se vidi tudi spominska plošča, ki jo je vzdalo „Slov. učit. društvo“.

Novo, ilustrirano izdajo Prešernovih poezij izda v kratkem založna knjigotržnica lg. pl. Kleinmayr & Ferd. Bamberg. Ker izda omenjena knjigotržnica itak posebno vabilo k naročbi, omenjamo danes le, da je uredil novo izdajo gosp. skriptor Luka Pintar, podobe, vinjete in obrobne okraske pa je narisal po informacijah gosp. Ivana Beleta v Parizu in Bretagni bivajoči slikar gosp. Adolf pl. Karpellus. Nova izdaja bo najpopolnejša in krasno ilustrirana, držeč se sedaj običajnega pravopisa ter ima poleg šestere prvotnih odstavkov v VII. oddelku one pesmi, ki jih pesnik sam ni bil uvrstil v svojo zbirko. Založništvo je kupilo od pesnikovih dedičev njegovo literarno ostalino, da je bilo mogoče prejšnjo, v „Klasju“ leta 1866. prirejeno zbirko Prešernovih pesmi popolniti. Prešernove poezije namerava založništvo izdati v dveh izdajah, izmed katerih prva izide kot numerirana krasotna izdaja na subskripcijo samo v 500 izvodih, ki bodo z zaporednimi številkami od 1—500 numerirani, v decembru letošnjega leta. Ime vsakega subskribenta se bo na posebnem listu spredaj v knjigi natisnilo. Začetkom prihodnjega leta pa izide še druga ilustrirana izdaja, tiskana na navaden popir, ter bo veljal mehko vezan izvod 4 krone. Krasotne izdaje na subskripcijo pa bo stal mehko vezan izvod 10 kron. Na obe izdaji sprejema založništvo naročila že sedaj. Opozarjamo pa, da se bo tiskalo krasotne izdaje samo 500 izvodov, in da se pozneje oglašujočim se naročnikom ne bo moglo nikakor ustreči.*)

Nova specialna (generalštabna) karta 1:75000. Leta 1875. so začeli vojaški maperji znova risati našo monarhijo, ker je sedanja (okolo l. 1890 dovršena) karta že zastarela. Temelj novi karti je triangulacija (I. II. in III. vrste) in precizijski nivelma, kateri je bil dovršen l. 1898. (brez Dalmacije in Bosne). Tudi lega krajev je bila znova preračunjena. Tudi fotografija mora služiti novemu mapiranju, zlasti v goratih krajih. S tem mapiranjem so začeli na Primorskem ob italijanski meji in okolo Plemisla proti ruski meji. Nove karte bodo imele manjšo pisavo (takšno, kakor na generalni karti 1:200.000) zlasti pri

orografskih imenih; visočinske številke bodo vse enake, ležeče. Glavni obzir se jemlje na risanje strmin in na to, da se bodo slemena dobro poznala. Pri izvrih se opusti poznamovanje „Qu“. Tiskala se bo nova specialna karta z aluminijem, mesto na kamene plošče. S. R.

Naši dopisi.

S Tolminskega. Dne 22. listopada t. l. je imelo tolminsko „Učiteljsko društvo“ svoje letno zborovanje v Tolminu točno ob 8^{1/2} uri zjutraj. Zborovanje je trajalo do 10. ure. Po kratkem odmoru se je vršila volitev dveh učiteljskih zastopnikov v okrajnem šolskem svetu. Pri zborovanju in volitvah je bil navzoč okrajni glavar g. Prinzig in okrajni šolski nadzornik g. Lasič.

Predsednik, g. Andrej Vrtovec, otvori zborovanje ter predstavi z malimi izjemami vsemu učiteljskemu tolminskega okraja imenovana gospoda. Izvolivši 2 zapisnikarja, se preide na dnevni red.

Predsednik, g. Andrej Vrtovec, se spominja v svojem nagovoru krutega umora preblage naše cesarice ter pozivlja društvenike, naj v znamenje globoke žalosti vstanejo. Omenja ob 30 letnici novo šolsko postavo, ki blagodejno vpliva na razvoj ljudskega šolstva in spas učiteljstva. Poudarja, da si marsikdo želi izpremeniti novo šolsko postavo. Tudi učiteljstvo želi izpremenbe v smislu širših pravic in stanu in delu primerno večjih plač. Razobloži učiteljsko gibanje po vsi širni Avstriji za izboljšanje učiteljskega gmotnega stanja ter izrazi nado, da se mora to pereče vprašanje v najkrajšem času rešiti.

Iz tajnikovega poročila je bilo razvidno letošnje živahno delovanje „Učiteljskega društva“. Blagajnik g. Josip Kenda pa sporoči, da ni mogel računov skleniti, ker so nekogi društveniki v plačevanju zelo nemarni.

Izvolita se 2 pregledovavca računov in društveniki se opozore na točnejše vplačevanje društvenine 1 glđ. na leto.

G. Andrej Vrtovec, izročivši predsedništvo podpredsedniku g. J. Šircu ter izprošivši si od istega besede, poroča o svojem črez 20 letnem delovanju na šolskem in učiteljskem polju, razloži vzroke odstopa od kandidature v okrajnem šolskem svetu in odborništvu „Učiteljskega društva“ ter se izjavi, da ne sprejme nobene morebitne izvolitve.

Poročevavec, g. Andrej Vrtovec, je pojasneval svoje delovanje odprto in jasno v navzočnosti g. glavarja in šolskega nadzornika, v navzočnosti vsega tolminskega učiteljstva. Imel je poročevavec hude čase, a stal je vedno in povsod požrtvovalno kot trdna, nepremakljiva skala na braniku za šolstvo in učiteljstvo. Mnogo je storil poročevavec na našem polju že v Istri, še več pa na Tolminskem kot 13 letni ud v okrajnem šolskem svetu. Povedal je vsem v oči, kako je tu mnogokrat krvavel in velike škode trpel, zagovarjajoč odločno in energično interese svojih tovarišev. Zato ni bil umesten in opravičen napad par tovarišev na njegovo osebo, zaradi česar se je kandidaturi in izvolitvi odpovedal. Poročevavec je želel in prosil, da se o njegovem poročilu vrši splošna debata. A niti eden tovarišev si ni upal besedice ziniti. Na predlog g. Matije Kenda je izreklo tolminsko učiteljstvo g. Andreju Vrtovcu zaupnico, ga izvolilo v odbor učiteljskega društva in v okrajni šolski svet ter ga prosilo, da bi izvolitev sprejel, v kar se je končno vdal.

Učiteljstvo je volilo stari odbor per acclamationem ter v okrajni šolski svet poleg g. Andreja Vrtovca g. Matijo Kendo, nadučitelja v Volčah.

Pri raznih nasvetih in predlogih se je oglasil g. Josip Rakovšček ter predlagal, da društvo protestuje proti, za šolstvo in učiteljstvo škodljivi pisavi „Domoljuba“, kar je bilo soglasno sprejeto. G. Andrej Vrtovec stavi dva predloga. a.) Tolminsko učiteljsko društvo naj vloži utemeljeno, s črnimi tablam podkrepjeno prošnjo na visoko vladno in deželni odbor za denarno podporo bednemu učiteljstvu. Sprejeto enoglasno. b.) Preostali

*) Naročila sprejema tudi naš narodni knjigotržec gospod Lavoslav Schwentner.

zloženi denar za stroške pri potezanju za gmotno učiteljsko stanje v znesku 15 gld. 15 kr. naj se podeli navzočemu g. J. Krajniku, ki je brez službe v največji revščini in nesreči. Sprejeto enoglasno. Ker se ni nobeden več oglašil, sklence predsednik zborovanje.

Pri Oskarju smo imeli skupen obed, na katerem je tolminsko učiteljstvo počastil glavar g. Prinzig in šolski nadzornik g. Lasič.

Pri Oskarju so se pisma nekega g. poslanca prebrala, ki so služila g. Andreju Vrtovcu le v čast in priznanje za njegovo energično postopanje proti sramotilnemu očitaniu, da bi bilo tolminsko učiteljstvo od dr. Tuma podkupljeno.

Iz Gorice. 4. grudna. („Soča“ in učiteljstvo). — Zadnja „Gorica“ je priobčila dopis „iz ajdovskega okraja“, ki pripoveduje, da na zaupnem shodu v Ajdovščini sem se laskal učiteljstvu, „katero sem še nesramno napadel pred malo meseci“. — Dalje pravi: „Vsak slepec ve, da to laskanje in uvaževanje učiteljskega stanu zdaj ob sili in potrebi ne izvira iz srca in iz prepričanja in poštenega namena, ampak iz gole predilekcije, da bi zvabil učiteljstvo na novo politično pot itd.“

Ker sta dopisnik in njegov najožji pobratim že šestokrat pisala in govorila v takem in podobnem smislu, ter isto zlorablajo naši klerikalci okoli „Pr. L.“ in „Gorice“ na grde načine v svojo korist, naj natočim danes čistega vina, da bomo na jasnem v tem pogledu.

Pred vsem moram povedati, da meni ni prav nič „sila in potreba“ govoriti na shodih trgovcev in obrtnikov v prilog učiteljstvu. Mi izvedemo prelepo organizacijo trgovskega in obrtnega stanu brez sleharnega umešavanja učiteljstva. Načrti naši so tako jasni, tako očitno lepi in izvršljivi, potrebna organizacija v smislu mojih izvajanj v „Soči“ in na shodih pa tako nujna, da pridobimo za njo gotovo sleharnega trgovca in obrtnika v deželi. In kdo ne ve, da so vsi trgovci in obrtniki v deželi prevažen činitelj, oni so skoro brez izjeme naši najveljavnejši možje, vsi skupaj pa največji davkoplačevalci. Meni torej ni celo nič „sila in potreba“, da govorim pred zbori takih veljakov simpatično v prilog učiteljstvu, zatrjujeva na ves glas, da mi trgovci in obrtniki moramo kot vredni nositelji kulture in omike od pamtveka — kopirati težnje učiteljstva, katero naj zopet podpira našo organizacijo. Ako sem pa doslej enako govoril že v Sežani, Divači, Ajdovščini in v Komnu ter bom povsod drugod, nisem storil radi „sile in potrebe“, katere ne poznam, ker je le izrodek bolne domisljije, marveč radi tega, ker sem uverjen, da je učiteljstvu treba izven svojega stanu krepke zaslombe. . . In kje naj bi bila zaslomba izdatnejša, ako ne v celokupni organizaciji trgovskega in obrtnega stanu? Vprašam naše učiteljstvo: kdo od naših prvakov je imel toliko poguma, potezati se javno za učiteljstvo pred zbranim ljudstvom tako toplo, tako odločno, kakor sem to storil jaz?!

Uverjen sem, da vsi trgovci in obrtniki bodo v prosep pravega napredka radi uvaževali preopravičene težnje našega učiteljstva. Meni kot svobodomiselnemu naprednjaku je pa mnogo na tem, da se učiteljstvo osamosvoji in reši iz gmotne bede, ki marsikoga ponižuje na pomilovalno nižino neke obupne odvisnosti od drobtinice, ki padajo „z gospodove mize“. Tako odvisno učiteljstvo je vredno pomilovanja — in ni pravi rodoljub oni, kdor se zanj ne potegne. To imam pred očmi, ko govorim najinteligentnejšim zastopnikom iz srede našeg naroda! Nje hočem pridobiti za pomoč našemu učiteljstvu, ki bo po drugi strani rado z prepričanjem podpiralo težnje trgovskega in obrtnega stanu, ne pozabivši na kmeta in delavca, kakor ne pozablja tega niti naša trgovsko-obrtna organizacija.

Tako so moja stremjenja v tem pogledu. „Goričanskemu“ dopisniku pa odrekam pravico, da mi podtika namene, katerih nimam, ali da mi odreka odkritosrčnost, ker sem — žal! — vedno in vedno le preveč odkritosrčen, kar je bila meni kod politiku doslej glavna

napaka. Jaz imam za seboj v glavnem učiteljsko vzgojo poleg izobrazbe, katero sem si pridobil s postransko skrbnostjo. Za ustanovitev „Zaveze“ sem veliko deloval prav jaz in odločno nastopil že na prvem zborovanju v Ljubljani. Kot urednik in politik sem se vedno toplo potezal za učiteljstvo. Naj se oglasi oni učitelj, ki je poslal „Soči“ le enkrat kak dopis ali kak sestavek učiteljstvu na korist, da bi ga bil odklonil. Kaj hočete še več?!

Ako je bilo komu v „Soči“ premalo o kakem učiteljskem vprašanju, zakaj ni napisal sam in poslal uredništvu, ki bi bilo gotovo ustreglo. Sicer je veljala „Soča“ več let celo za nekak „učiteljski list“! — Kdor pa noče meni verjeti, da je odkritosrčno, kar govorim na shodih v prilog učiteljskega stanu, in me radi tega celo napada v listu, ki niti ne sme biti odkrit prijatelj učiteljstva ter se res hlina, da bi ribaril v motni vodi — tak učitelj je pač jako kratkoviden in sili z vso silo nazaj v mežnarsko odvisnost.

(Dalje prih.)

A. G—k.

Vestnik.

Učiteljski konvikt: Neimenovan v Kranju namesto venca na grob svojemu tastu 10 gld.; gđc. Lori Dev, g. Alojzij Jerše in g. Mirko Pehani v Trebnjem 6 gld.

Poziv. (Šolska Matica.) Častiti gospod! Že večkrat se je poudarjala misel, da je nam Slovencem nujno potrebno pedagoško društvo ali „Šolska Matica“, ki bi pospeševala ali po nekem načrtu vodila razvoj našega pedagoškega slovstva.

Kolikega kulturnega pomena bi moglo takšno društvo postati, ako se mu posreči, kreniti na pravo pot, ni treba na tem mestu razjasnjevati. Mi bi si upali trditi, da bi to društvo moglo postati eden najvažnejših činiteljev slovenske naobraženosti.

Storil se je tudi že prvi korak, da bi ta misel meso postala. V minolih šolskih počitnicah se je namreč zbralo nekoliko slovenskih šolnikov, da bi se o tem vprašanju posvetovali. Prišli so do spoznanja, da se mora nameravati društvo postaviti, ako hoče v polni meri doseči svoj namen, na najširšo podlago. Obsegati mora vse slovensko učiteljstvo, rekše učitelje vseh stopinj šolske vzgoje in šolskega pouka, tedaj učitelje srednjih, meščanskih in občin ljudskih šol, zakaj vzgoja mora biti enotna na vseh stopinjah in dobro se poučuje na vseh stopinjah po istih načelih. Skratka, znanstvene podlage vsaki vzgoji in vsakemu pouku so ene in iste. Do tega spoznanja so prišli pri vseh naprednih narodih.

Na podlagi tega spoznanja so torej poprej omenjeni šolniki sklenili, naprositi nas podpisane, da bi sklicali o Božiču t. l. zastopnike slovenskega učiteljstva vseh vzgojnih oziroma učnih stopinj, da bi kot osnovalni zbor se posvetovali, kako naj bi se osnovala in uredila „Šolska Matica“.

Podpisanci smo rade volje prevzeli to nalogo in vabimo torej Vaše blagorodje, da bi se vdeležili tega shoda, ki se bode vršil dne 28. grudna t. l. v konferenčni sobi c. kr. velike gimnazije v Ljubljani.

Zborovanje se otvori ob 4. uri popoldne.

Z ozirom na veliko važnost tega zborovanja se izvestno nadejamo, da se ga boste gotovo vdeležili.

Srčen pozdrav! Da se vidimo v Ljubljani!

Ljubljana in Maribor, dne 1. grudna 1899.

H. Schreiner, c. kr. ravnatelj; Bl. Matek, c. kr. profesor; dr. Ant. Medved, c. kr. profesor; M. J. Nerat, ravnatelj; Fr. Hubad, c. kr. ravnatelj; Andrej Senekovič, c. kr. ravnatelj; Fr. Levec, c. kr. profesor in okrajni šolski nadzornik; Fr. Gabršek, nadučitelj, J. Dimnik, učitelj.

Na Jesenicah je razpisano učiteljsko mesto v stalno nameščenje do 31. t. m.